

SJÓMANNASAMBAND ÍSLANDS

Sætúni 1 · 105 Reykjavík · Sími 561 0769 · Símbref 561 0774

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Alþingi
Erindi nr. P 139/3015
komudagur 19.8.2011

Reykjavík 19. ágúst 2011.

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um stjórn fiskveiða, 827. mál.

Sjómannasamband Íslands hefur skoðað frumvarp til laga um stjórn fiskveiða og hefur ýmislegt við frumvarpið að athuga.

Áður en umsögn um einstakar greinar frumvarpsins er gefin vill Sjómannasamband Íslands ítreka þá almennu athugasemd að það telur óeðlilegt að ráðherra eða framkvæmdavaldinu almennt sé gefið viðtækt vald með setningu reglugerða um ýmis mikilvæg atriði. Sjómannasamband Íslands telur að löggjafinn eigi að setja reglur í lagatextanum sjálfum og það eigi að heyra til undantekninga að ráðherra geti ákveðið skipan mála upp á sitt eindæmi með reglugerðarsetningum. Það er óeðlilegt að mati Sjómannasambands Íslands að löggjafarvaldið framselji vald sitt til framkvæmdavaldsins í svo ríkum mæli sem gert er í frumvarpinu. Þetta valdaframsal frá löggjafarvaldinu til framkvæmdavaldsins er í andstöðu við þau sjónarmið sem meiri hluti þjóðarinnar lét í ljós í kjölfar bankahrunsins seinni hluta árs 2008. Sjómannasamband Íslands fer þess því á leit við Alþingi að þetta atriði verði tekið til alvarlegrar skoðunar. Almennt má segja um frumvarpið að með því sé verið að taka veiðiheimildir af þeim sem hafa atvinnu af sjómennsku og flytja til þeirra sem stunda sjómennsku í frítíma sínum eða til að auka veiðiheimildir smábáta. Ekki er í frumvarpinu að finna margar nauðsynlegar breytingar á núgildandi lögum til hagsbóta fyrir sjávarútveginn. Í frumvarpinu er heldur ekki að finna afgerandi tillögur að breytingum á núgildandi lögum til að mæta sjónarmiðum Sjómannasambands Íslands. Sjómannasamband Íslands mótmælir því frumvarpinu í heild sinni og leggur til að því verði vísað frá í heild sinni.

Um 1. og 2. gr. frumvarpsins:

Ekki er ágreiningur um það markmið sem sett er fram í 1. gr. frumvarpsins um að náttúruauðlindir sjávar skuli vera í þjóðareign. Kom þetta m.a. fram í skýrslu starfshóps um endurskoðun á lögum um stjórn fiskveiða sem skilað var til sjávarútvegs- og landbúnaðarráðherra í september 2010, en í þeim starfshópi áttu sæti fulltrúar allra hagsmunaaðila og fulltrúar allra stjórnmalaflokka á Alþingi.

2. grein frumvarpsins er efnislega óbreytt frá 2. grein núgildandi laga um stjórn fiskveiða.

Um 3. gr. frumvarpsins:

Í 3. grein er gerð grundvallar breyting á gildandi lögum um stjórn fiskveiða. Í þeim starfshópi sem skilaði skýrslu til ráðherra í september 2010 var það niðurstaða meiri hluta nefndarinnar að skipta ætti veiðiheimildunum upp í tvo flokka. Annar flokkurinn yrði nýttur til að gera nýtingarsamninga við núverandi handhafa veiðiheimildanna um veiðar á þeim veiðiheimildum sem í þennan flokk fara. Hinn flokkurinn yrði nýttur í sérverkefni og má þar m.a. nefna byggðarkvóta, strandveiðar og línuviltun o.þ.h.

Greinin er ekki í þeim anda sem starfshópurinn lagði til og Sjómannasamband Íslands mótmælir því að taka eigi stærstan hluta þeirrar aukningar sem fyrirsjáanleg er í t.d. þorskveiðiheimildum og setja í flokk 2 sem fer til strandveiða, byggðamála, línuívilnunar og þess háttar. Sjómannasamband Íslands fellst á að fast hóflegt hlutfall af aflaheimildunum verði tekið í sérstakan „pott“, flokk 2, sem verði notaður í strandveiði, byggðamál, línuívilnun, bætur og þess háttar og til að mæta áætluðum afla vegna rannsókna, vegna áframeldis, vegna fræðslumála, vegna VS afla og þess háttar aðgerða. Veiðiheimildum í flokki 1 veri ráðstafað í nýtingarsamningum við einstakar útgerðir. Sjómannasamband Íslands telur rétt að benda Alþingi á að sjómenn innan stéttarfélaga sem aðild eiga að Sjómannasambandi Íslands hafa lífsviðurværi sitt af að starfa við fiskveiðar. Mörg aflamarksskip hafa ekki nægar aflaheimildir til að hægt sé að gera þau út allt árið. Þetta þýðir að sjómennirnir á skipunum verða atvinnulausir þar til nýtt fiskveiðiár hefst. Það er óásættanlegt að sjómenn sem byggja lífsafkomu sína á sjómennsku þurfi að búa við það að kvótaaukningu sé ráðstafað til gæluverkefna stjórnvalda á meðan þeir eru atvinnulausir. Sjómannasamband Íslands hafnar því greininni eins og hún er sett fram í frumvarpinu.

Um 4. – 6. gr. frumvarpsins:

Um þessar greinar er ekki mikið að segja á þessu stigi málsins. Sjómannasamband Íslands fagnar þó sérstaklega 2. málslið 1. mgr. 6. gr. þar sem gert er ráð fyrir að útgerðir fái ekki samning um nýtingarleyfi nema í gildi séu kjarasamningar við áhafnir skipa útgerðarinnar.

Um 7. og 8. gr. frumvarpsins:

Samkvæmt 7. gr. frumvarpsins verður framsal aflahlutdeildar bannað. Sjómannasamband Íslands hefur talið að heimild til varanlegs framsals aflahlutdeilda væri nauðsynleg til að auka hagkvæmni greinarinnar. Hins vegar hefur Sjómannasamband Íslands haft þá skoðun að banna ætti framsal aflamarks, þ.e. leiguframsalið, enda hefur það aðeins leitt af sér óeðlilegt brask og brottkast á fiski. Sjómannasamband Íslands hefur því efasemdir um að rétt sé að banna framsal aflahlutdeildar en saknar þess að framsal aflamarks skuli ekki bannað í frumvarpinu.

Varðandi veðsetningar þá tekur Sjómannasamband Íslands undir að banna eigi beinar veðsetningar á veiðiheimildum. Hins vegar hlýtur virði fyrirtækis að ráðast af nýtingarsamningum sem fyrirtækið hefur og lengd samningsins og ekki óeðlilegt að fyrirtæki geti verið veðsett í samræmi við virði þess.

Um 9. gr. frumvarpsins:

Sjómannasamband Íslands gerir ekki athugasemd við þessa grein frumvarpsins.

Um 10. gr. frumvarpsins:

Sjómannasamband Íslands er mótfallið þessum svokölluðu strandveiðum og ítrekar þá skoðun hér með. Sérstaklega er mótmælt auknum veiðiheimildum til strandveiðiflotans eins og gert er ráð fyrir í frumvarpinu. Sjómannasamband Íslands telur óeðlilegt að bátar sem hafa fengið samning um nýtingarleyfi sbr. flokk 1, fái einnig að stunda strandveiðar. Verði strandveiðar leyfðar á annað borð tekur Sjómannasamband Íslands undi ákvæði 3. málsliðar 4. mgr. um að eigandi fiskiskips með strandveiðileyfi skuli vera lögskráður á skipið.

Um 11. gr. frumvarpsins:

11. gr. frumvarpsins er nánast samhljóma 7. gr. núgildandi laga og gerir Sjómannasamband Íslands ekki athugasemd við greinina.

Um 12. gr. frumvarpsins:

Sjómannasamband Íslands leggst alfarið gegn 3. mgr. þessarar greinar og telur hana óþarfa enda búið að taka tillit til byggðakvóta, strandveiða og línuívilnunar með skiptingu

veiðiheimilda í „potta“. Með skiptingunni í „potta“ er þegar búið að gera ráð fyrir veiðiheimildum til framangreindra hluta og óþarfi að flækja málin með sérreglu fyrir þessar veiðiheimildir.

Um 13. gr. frumvarpsins:

Með greininni virðist vald ráðherra aukið frá því sem nú er og mótmælir Sjómannasamband Íslands þeirri tilhneigingu í frumvarpinu að gefa ráðherra sjálfðæmi um úrlausn ýmissa mála. Sjómannasamband Íslands telur ekki þörf á að breyta þessu ákvæði efnislega frá gildandi 9. gr. laga nr. 116/2006. Verði veiðar takmarkaðar á tegundum sem ekki hafa verið bundnar ákvæðum um leyfðan heildarafla, þ.e. tegundin kvótasett, er eðlilegt að tegundinni verði skipt milli flokka (potta) samkvæmt því fasta hófstílla hlutfalli sem ætti að gilda um aðrar tegundir.

Um 14. gr. frumvarpsins:

Ef litið er fram hjá vangaveltum um það hvort byggðakvóti sem þessi skilar þjóðarbúinu einhverju eða er réttlætanager þá er það skoðun Sjómannasambands Íslands að skýrar reglur um hvernig veiðiheimildum samkvæmt þessari grein er ráðstafað þurfi að vera í lögunum sjálfum. Sjómannasamband Íslands telur óeðlilegt að ráðherra sé fengið allt það vald sem í greininni felst með setningu reglugerða. Þessi skipan mála, um viðtækt vald ráðherra um skipan mála með reglugerðarsetningu, er ekki í samræmi við kröfu þjóðarinnar í kjölfar bankahrunsins um að skerpt skuli á þrískiptingu valdsins

Um 15. gr. frumvarpsins:

Samkvæmt 1. mgr. eru þrengdar heimildir til tegundatilfærslna. Spurning er hvort heimild til tegundatilfærslna er ekki óþörf þar sem útgerðir geta skipt á jöfnum þorskígildum einstakra tegunda við aðrar útgerðir sé skipting kvóta milli tegunda óhagstæð miðað við veiðar skips. Sjómannasamband Íslands gerir hins vegar ekki athugasemd við þessa breytingu á núgildandi lögum.

Samkvæmt 9. mgr. greinarinnar er verið að koma til móts við sjónarmið samtaka sjómanna varðandi tilhneigingu útgerða til að misnota ákvæði núgildandi laga um VS aflann.

Sjómannasamband Íslands telur hins vegar að í lögunum sjálfum eigi að skilgreina tímabilin í stað þess að í greininni segi að ráðherra skuli binda heimild þessa við ákveðið tímabil.

Varðandi ákvæði um VS aflann í 11. gr. núgildandi laga hefur Sjómannasamband Íslands efasemdir um að Alþingi hafi á sínum tíma haft leyfi til að grípa inn í kjarasamninga sjómanna á þann hátt að sjómenn fái aðeins laun úr 20% af því aflaverðmæti sem landað er sem VS afla. Sjómannasamband Íslands mun væntanlega láta á það atriði reyna fljótlega fyrir dómstólum. Þó svo að Alþingi hafi ákveðið að útgerðin fái aðeins 20% af verðmæti þess afla sem landað er utan kvóta sem VS afla eru kjarasamningar sjómanna skýrir um að uppgjör til sjómanna skuli miðast við fullt aflaverðmæti. Sjómannasamband Íslands fer þess því á leit að 2. málslíð 10. málsgreinar í 11. grein núgildandi laga verði breytt þannig að aðeins standi: „Þá skal útgerð skipsins fá 20% af andvirði selds afla“, þ.e. seinni hluta málslíðarinnar verði sleppt enda á útgerðin skv. kjarasamningi að gera upp við sjómenn miðað við allt aflaverðmætið.

Um 16. – 18. gr. frumvarpsins:

Sjómannasamband Íslands tekur undir að hömlur þurfi að setja á eign einstakra aðila á aflahlutdeild þannig að aðeins fáir aðilar geti ekki eignast stærsta hluta veiðiheimildanna.

Um 19. gr. frumvarpsins:

Samkvæmt greininni er framsal aflamarks þrengt óverulega. Sjómannasamband Íslands telur að aðeins eigi að leyfa jöfn skipti á aflamarki milli útgerða m.v. þorskígildisstuðla. Auk þess eigi að leyfa flutning á aflamarki milli skipa í eigu sömu útgerðar. Að öðru leyti á að banna

allt framsal aflamarks. Að mati Sjómannasambands Íslands á þetta einnig að gilda um aflamark sem er á forræði ríkisins og hafnar því Sjómannasamband Íslands svokölluðum leiguhluta skv c-lið í 5. mgr. 3. gr. frumvarpsins. Verði hins vegar komið á eðlilegri verðmyndun á sjávarfangi er Sjómannasamband Íslands tilbúið til að endurskoða afstöðu sína gagnvart framsali aflamarks, en um verðmyndunina vísast til umsagnar um 25. gr. frumvarpsins varðandi veiðigjaldið.

Um 20. – 22. gr. frumvarpsins:

Sjómannasamband Íslands gerir ekki athugasemdir við þessar greinar.

Um 23. gr. frumvarpsins:

Greinin er samhljóða 19. gr. nógildandi laga nr. 116/2006 og gerir Sjómannasamband Íslands ekki athugasemd við greinina.

Um 24. – 27. gr. frumvarpsins um veiðigjald:

Samkvæmt 25. grein er ætlunin að hækka það veiðigjald sem útgerðin greiðir um 100% frá því sem gildi fiskveiðiárið 2010/2011. Ráðherra verður þó heimilt að taka tillit til mismunandi framlegðar útgerðarflokka. Eigi að taka tillit til eða lækka veiðigjaldið hjá einstaka útgerðarflokkum væri heppilegra að skýrar reglur yrðu settar í lögin sjálf með hvaða hætti slíkt er gert frekar en að setja það vald í hendur ráðherra. Eins og ákvæðið lítur út í frumvarpinu hefur ráðherra nánast sjálfðæmi um að hygla ákveðnum útgerðarflokkum með lækkun á veiðigjaldinu án þess að þurfa að rökstyðja mál sitt sérstaklega.

Sjómannasamband Íslands hefur fram til þessa mótmælt veiðigjaldi enda hætt við að á endanum verði það sjómenn en ekki útgerðirnar sem greiða gjaldið. Í því sambandi er rétt að minna á tengsl útgerðar og fiskvinnslu og verðmyndun aflans. Samkvæmt lögum frá Alþingi er starfandi Úrskurðarnefnd sjómanna og útvegsmanna sem ákveður viðmiðunarverð á þorski, ýsu, karfa og ufsa í viðskiptum milli skyldra aðila. Þetta viðmiðunarverð er mun lægra en fengist fyrir aflann á fiskmarkaði. Að öðru leyti er fiskverð frjálst, þ.e. fiskverð á að ákvarðast í samningi milli útgerðar og áhafnar en Úrskurðarnefndin getur gripið inn í verðlagningu ef sjómenn eða útgerðarmenn vísa fiskverðsmáli til hennar. Yfirleitt tilkynnir útgerðin einhliða um það fiskverð sem greitt er. Reyndin er sú að útgerðin sér hag í að stofna fiskvinnslu og kaupa fiskinn af eigin útgerð á útsölu frekar en að selja fiskinn hæstbjóðanda, t.d. í gegn um fiskmarkað. Hækkun veiðigjaldsins þýðir aukna pressu frá útgerð um lægra verð fyrir fiskinn sem síðan leiðir til tekjurýrnunar hjá sjómönnum. Lækkun fiskverðs og þar með lægra aflaverðmæti og tekjurýrnun hjá sjómönnum mun einnig lækka stofninn sem veiðigjaldið er reiknað af. Því er undarlegt að stjórnvöld skuli ekki byrja á að taka á verðmyndun aflans, þannig að grundvöllur til ákvörðunar veiðigjalds sé réttur. Eftir að það hefur verið gert getur Alþingi síðan ákveðið hve hátt veiðigjald sé sanngjarnt að innheimta af útgerðinni.

Annað atriði þessu tengt er afnám sjómannaafsláttarins. Í lagabreytingu frá Alþingi haustið 2009 var ákveðið að afnema sjómannaafsláttinn í áföngum. Rökin voru m.a. að óeðlilegt væri að ríkið niðurgreiddi laun fyrir útgerðina og því ætti útgerðin sjálf að kosta sjómannaafsláttinn. Alþingi vísaði því samtökum sjómanna á útgerðina til að fá niðurfellingu sjómannaafsláttarins bætt. Á sama tíma leggja stjórnvöld til verulega hækkun á veiðigjaldi útgerðarinnar sem nánast útilokar að sjómenn sækja bætur til útgerðarinnar vegna afnáms sjómannaafsláttarins. Hækkun veiðigjaldsins snýr því ekki aðeins að útgerðinni heldur er hér einnig um óbeina árás á kjör sjómanna að ræða frá stjórnvöldum eins og rakið hefur verið hér að ofan.

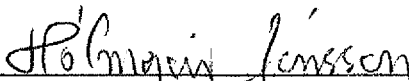
Um 28. grein frumvarpsins:

Sjómannasamband Íslands bendir aðeins á umsögn fjárlagaskrifstofu fjármálaráðuneytisins sem fylgir með frumvarpinu hvað þessa grein varðar. Eins og fram kemur í umsögninni leikur mikill vafi á að þessi skipan mála standist stjórnarskrá íslenska lýðveldisins.

Um aðrar greinar frumvarpsins telur Sjómannasamband Íslands ekki ástæðu til að fjalla sérstaklega um. Undarleg ráðstöfun er þó eins og fram kemur í 23. gr. að löggin skuli aðeins hafa gildi í 23 ár. Hvað á þá að taka við? Frjáls sókn eða annað kerfi?

Eins og að framan er rakið fær frumvarpið mjög neikvæða umsögn hjá Sjómannasambandi Íslands og er það ekki samið í sátt eða samráði við sambandið. Því er mælt til þess að frumvarpið verði ekki að lögum.

f.h. Sjómannasambands Íslands,

Hólmgeir Jónsson